

Kültürlerarası İletişim Bağlamında Nefret Söylemi ve Christchurch Kenti Cami Saldırıları Örneklemini Üzerinden Bir Söylem Analizi

Hate Speech in the Context of Intercultural Communication and A Discourse Analysis
Through A Sample of Christchurch City Mosque Attacks

Dr. Öğr. Üyesi Sibel AKOVA* - Dr. Öğr. Üyesi Gökmen KANTAR*

Başvuru Tarihi: 27.12.2019

Kabul Tarihi: 06.03.2020

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Öz

Çalışmanın sorunsalını oluşturan, Yeni Zelanda'nın Christchurch kentinde yer alan Linwood ve Nur (Al Noor) camilerine 15 Mart 2019 tarihinde, Cuma namazı sırasında düzenlenen ve 51 kişinin yaşamını yitirmesine, onlarca kişinin de yaralanmasına sebep olan terör saldırıları, günümüzün küreselleşme eğilimini taşıyan ve kültürlerarası iletişim adına en büyük engeli oluşturan nefret söyleminin de örneklemini oluşturmaktadır. İskoç bir ailenin çocuğu olan, Avustralya vatandaşı Brenton Harrison Tarrant'ın, Yeni Zelanda'da Sırpça dilinde Sırp etnik milliyetçilerinin mottosu haline dönüşen Remove Kebab (Kebabın Ortadan Kaldırılması) adlı şarkı ile katliamı gerçekleştirmesi ve daha da vahim boyutu olan katliamın sosyal medya üzerinden canlı olarak yayımlayabilmesi, nefret söylemi ile suçlarının da küreselleştiğinin temel göstergesini oluşturmuştur. Tüm dünyanın dehşet ve üzüntü ile tanık olduğu, insanlık dışı menfur terör saldırılarının öncesinde sosyal medya hesabından Neonazi ideolojilerin yer aldığı 74 sayfalık Büyük Yer Değiştirme (The Great Replacement) başlıklı bir manifesto yayımlayarak, tarihin en önemli nefret söyleminin kitlelerden kişisele değin indirgenen örneklemlerinden birini oluşturmaktadır. Sosyal medya üzerinden 17 dakika süren yayın ile terör saldırısını dünyaya duyuran Tarrant'ın, dehşet görüntüleri arasında dikkat çeken fon müziğinin, Çetnik olarak adlandırılan Sırp milliyetçi milislerinin Bosna Savaşı esnasında popüler hale gelen ve milli olarak kabul gören Serbia Strong (Güçlü Sırbistan) olması nefret söyleminin küreselleşme misali sınırları aşan boyutunu gözler önüne sermektedir. Üzerinde eylemini destekleme amacını pekiştiren, nefret söyleminin göstergelerini taşıyan 5 adet silahını alarak, Al Noor (Nur) Camii'ne yönelen ve sanal bir oyunda düşmanlarına ateş ederek, puan toplayarak oyunu kazanma motivasyonunu taşıyan bir sanal oyun müptelası misali 28 yaşındaki Tarrant'ın motivasyonu, 1992-1995 yılları arasında Bosna Savaşı esnasında Sırp Milis kuvvetlerinin Müslüman Boşnaklara yönelik gerçekleştirdikleri saldırıların güdülenmeleri ile özdeşleşmektedir. Çalışma içerisinde Sırp Milis güçlerinin Bosna Savaşı sırasında Sırp halkına moral desteği sağlamak adına hazırladığı Remove Kebab adlı marşında kullanmış olduğu doğal dil, Bardin'in "Yıldız Falı" içerik analizi yöntemine göre incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nefret Söylemi, Terör, Christchurch, Remove Kebab

* Yalova Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İletişim Sanatları Bölümü, sibelakova@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7680-7394.

* Namık Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, gkantar@nku.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5120-110X.

Abstract

The problematic of the study is; Linwood and Nur (Al Noor) mosques in Christchurch, New Zealand, on March 15, 2019, during Friday pray, 51 people were killed and dozens injured in the terrorist attacks, which is also a sample of hate speech and carries the trend of globalization and constitutes the biggest obstacle in the name of intercultural communication today. The song Remove Kebab, a song by Australian citizen Brenton Harrison Tarrant, who was born into a Scottish family, became the motto of Serbian ethnic nationalists in New Zealand, and further edited the massacre. The ability to broadcast the grave scale of the massacre live on social media is a fundamental indicator of the globalization of hate speech and crime. A 74-page manifesto entitled The Great Replacement, which features Neonazi ideologies on his social media account before the inhumane terrorist attacks, witnessed by the world with horror and sadness, one of the most important examples of hate speech, which is reduced from mass to individual. Tarrant, who announced the terrorist attack to the world with a 17-minute broadcast on social media, was the nationally accepted Serbia Strong popularized during the Bosnian War and the Serbian nationalist militia called Chetnik was the background music that attracted attention among the horror images and reveals the extent to which hate speech transcends the boundaries of globalization. 28-year-old Tarrant, a virtual game junkie who takes 5 guns bearing the indicators of hate speech and turns to the Al Noor Mosque and is motivated to win the game by shooting at his enemies like in a virtual game, is associated with the motivation of Serb paramilitary forces during the Bosnian War between 1992 and 1995. In the study, the natural language used by Serbian militia forces in the anthem Remove Kebab, prepared during the Bosnian War to provide moral support to the Serbian people, was examined according to Bardin's "Horoscope" content analysis method.

Keywords: *Hate Speech, Terror, Christchurch, Remove Kebab*

Giriş

Ayrımcılık, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, ötekileştirme ve türevleri kelimeler ile anılan nefret söylemi, heterojen yapıda varlık gösteren kültürlerin birlikte yaşam pratiklerini hoşgörü, farklı kültürlerin tanınması, kültürel varlıkların sürdürülebilirliği ilkelerinden ziyade, önyargı, etnik merkezilik, ataerkillik veya aşırı milliyetçilik nedenlerine dayanan davranış ve tutumların sergilenmesidir. Aynı veya benzer coğrafyalarda varlık gösteren kültürlerin birbirleri ile etkileşim sürecine girmeleri, farklı kültürlerden beslenmeleri, varlıklarını sürdürme hissiyatları ve kültürlerini koruma düşünceleri birey ve toplumların en tabi hedeflerinden birini oluşturmaktadır. Çok kültürlülüğe ve kültürel çeşitliliğe, temel nitelikteki ve elzem öneme sahip insan haklarına saygıya, aktif vatandaş katılımını destekleyen ve bu yönde iletişimi destekleyen demokrasi ve rejimleri, farklı kültürel kimliklere sahip birey ve grupların yaşam tercihlerini özgür düşünce ile ifade etmelerine olanak tanımaktadırlar.

Birey ve gruplara ayrımcı tutum ve davranışlara maruz kalmadan tesis edilen yaşam alanları demokratik toplum anlayışının bir gerekliliğidir. Demokratik bir toplum anlayışının ve çokkültürlü felsefenin varlık gösterdiği toplumlar sürdürülebilir barış ortamının ve toplumların gelişiminin en önemli unsurlarını oluşturmaktadır. Toplumsal barışın ve gelişim hedefinin başat engelini oluşturan nefret söylemi ise bireylerin haklarına ve kişisel özgürlüklerine dair tehdit alanı ve müdahale oluşturduğunu ifade etmek gereklidir. Demokratik ve çoğulcu ortamlar ile farklı fikirlerin varlık gösterdikleri siyasal ortamların varlığı, farklı düşüncelerin

değerlendirilmesini ve çeşitli görüşlerin temsilini, çokkültürlü toplumlar arasında karşılıklı saygı kültürünün tesisini de mümkün kılmaktadır. Ancak nefret söylemi, merceği altında olan grupları, onların demokratik yaşam anlayışlarını, müzakere süreçlerini karşılıklı saygı kültürü çerçevesinin dışına çıkarmaktadır.

Demokratik ve sosyal hak ile yaşam çevrelerinden geri çekilmeye zorlanma edimi ile karşılık bulan nefret söylemi, farklı düşüncelerin temsili ve demokratik ortamın varlığı adına büyük bir tehdit oluştururken öte yandan hedef altında olan topluluk ve grupların siyasal, kültürel, dinsel, etnik, ekonomik ve cinsel kimliklerinin ifade ve sürdürülebilme haklarını da baskı altına almaktadır. Ayrımcılık, ırkçılık, cinsiyetçilik, önyargılı tutumlar, politik anlayışlar ve homofobi ideolojilerinden beslenen nefret söylemi, kültürel kimlik, yaşam biçimleri, etnik aidiyetler, inanç farklılıkları, siyasal ideolojiler ve türevleri etkenler ile körüklenerek, tahammülsüzlüğün artmasına ve şiddet edimlerinin baş göstermesine sebebiyet vermektedir. İlgili farklılıkların toplumlar nezdindeki algı yönünü belirleyen nefret söylemi, çok sesli ve çok kültürlü yapıları baskı altına alarak, belirli insan topluluklarını yok saymak, ötelemek, ötekileştirmek ve ayrımcılığa maruz bırakmak çıktılarının oluşumunda önemli derecede rol oynamaktadır.

Öteki olarak addedilen grup ve toplumlara yönelik baş gösteren ayrımcılık, hoşgörüsüzlük, yok sayma ve önyargı tutumları, linç edimlerini de meşru kılmakta, yalnızlaştırılan grup ve toplumlara dair saldırı ortamlarına da zemin oluşturmaktadır. Nefret motivasyonu ile ortaya çıkan söylemlerin suç oluşturma edimi ile şiddet içerikli sonuçlanması durumu olarak addedilen nefret suçu, önyargı suçları olarak da tanımlanmaktadır. Suça kast eden (failin) birey veya grupların hedef aldıkları birey veya topluluklara (mağdur), ait oldukları etnik kimlikleri, inançları, aidiyetleri ve yaşam tercihleri unsurları sebebiyle yönelttikleri etik dışı, hoşgörüden yoksun, önyargı temelli ve ayrımcılık esasına dayalı davranışları, suç unsurunu teşkil eden nefret suçu olarak adlandırılmaktadır. Farklılıkların zenginliğini ön plana alan yaklaşımların dışında, çatışmayı körükleyen bir yapı arz eden nefret söylemi günümüzde, varlık gösterdiğimiz coğrafya başta olmak üzere tüm dünya milletleri arasında anlamlı bir artışın kaydedildiğini ifade etmek mümkündür.

Nefret söyleminin önemli ölçütlerde artış gösterdiği günümüzde, çatışmacı, ayrıştırmacı ve ötekileştirmeci motivasyonlar gün geçtikçe eylemsel ve söylemsel nitelikte şiddet olgusuna evrilmektedir. Egemen anlayışların veya köken kültürlerin ya da çoğunluğu oluşturan toplulukların, öteki olarak adlandırdıkları azınlıklara dair geliştirdikleri iletişim düzeyinin azalması veya sonlandırılması ya da iletişim süreçlerinin eksik bırakılması nefret söyleminin şiddetini de artırmakta ve çatışmayı körükleyen bir seyre yol açmaktadır. Egemen toplumsal grupların kendilerinden farklı olarak addettikleri toplumsal grupları, azınlıkları, ötekileri ve etnik unsurları marjinal olarak nitelendirdikleri sairleri kendi anlayış ve düşünüş biçimlerinin de dışına iterek, asgari müştereklerde buluşma ve uzlaşma zemininde birleşme davranışını yerine getirmemeleri, söylemsel ve edimsel şiddet uygulamalarını çoğaltmaktadır.

Güçlü ve baskın olanın düşünce ve fikirlerinin ön plana çıkması, demokrasinin gereği olan eşitlik politikalarının işletilememesi nefret söyleminin ve suçunun kitleleştirilerek

meşrulaştırılmasına değin yaşam ihlallerini gündeme getirmektedir. Nefret söylemi ile ortaya çıkan yaşam ihlalleri kişi hak ve özgürlüklerinin, toplumsal barışın ve bireylerin temel güvenceleri olan demokrasi doktrininin önüne geçen başat engellerden birini oluşturmaktadır. Bu sebeple, kavramsal çerçevesinin belirlenmesinde ortak bir kabulün bulunmadığı nefret söylemi günümüzde, artan örnekleri ve yaygın uygulamaları ile tartışılması, düşünülmesi ve araştırılması önem arz eden bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzün küreselleşen dünyasında, nefret söylemi ve beraberinde gelen suçları bölgesel olma niteliğini aşarak, küreselleşme eğilimine evrilmektedir. Belirli bir coğrafyada oluşan nefret söylemi, günümüzde farklı ulusların varlık gösterdiği farklı bir coğrafi bölgede tezahür edebilmektedir.

Çalışmanın temel sorunsalını oluşturan, Yeni Zelanda'nın Christchurch kentinde yer alan Linwood ve Nur (Al Noor) camilerine 15 Mart 2019 tarihinde, Cuma namazı sırasında düzenlenen ve 51 kişinin yaşamını yitirmesine, onlarca kişinin de yaralanmasına sebep olan saldırılar, günümüzün küreselleşme eğilimini taşıyan nefret söyleminin de örneğini oluşturmaktadır. İskoç bir ailenin çocuğu olan, Avustralya vatandaşı Brenton Harrison Tarrant'ın, Yeni Zelanda'da Sırpça dilinde Sırp etnik milliyetçilerinin diline pelesenk olan Remove Kebab (Kebabın Ortadan Kaldırılması) isimli şarkı ile katliamı gerçekleştirmesi ve daha da elzem boyutu olan katliamın sosyal medya üzerinden canlı olarak yayınlayabilmesi, nefret söylemi ile suçlarının da küreselleştiğinin temel göstergesini oluşturmuştur. Tüm dünyanın dehşet ve hicap ile izlediği insanlık dışı menfur terör saldırılarının öncesinde sosyal medya hesabından Neonazi ideolojilerin yer edindiği 74 sayfalık Büyük Yer Değiştirme (The Great Replacement) başlıklı bir manifesto yayınlarak, tarihin en önemli nefret söyleminin kiteselden kişisele değin indirgenen örneklerinden birini oluşturmaktadır.

Nefret söyleminin kiteselleşerek meşrulaştırılması amacını taşıyan katliam planının simgesi Tarrant'ın manifestosu, dünyanın farklı coğrafyalarında ikamet eden milyonlarca insana sosyal medya aracılığı ile ulaşmıştır. Nefret söyleminin örneğini oluşturan manifesto ile birlikte, Christchurch kentinde yer alan Linwood ve Nur (Al Noor) camilerine Cuma namazı sırasında nefret motivasyonu ile gerçekleştirilen nefret suçunun yine sosyal medya aracılığı ile tüm dünya uluslarına ulaştırılması kitlesele nefret suçunun boyutunun derinliğini gözler önüne sermektedir. Manifesto ile nefret suçunu meşrulaştırma amacını güden Tarrant tarafından gerçekleştirilen saldırının dehşet görüntülerinin izlenmesi adına zemin hazırlayan Tarrant'ın tercih ettiği Sırpça dilinde, Turbo folk türünde, Novislav Djajic (Stone Face Guy-Taş suratlı adam) isimli tarafından seslendirilen Remove Kebab şarkısı, nefret söylemi ile suçlarının kültürlerarası iletişim boyutunu ortaya koymaktadır.

Kültürlerarası İletişim Bağlamında Nefret Söylemi

Doğası gereği her bir insanda varlık gösteren nefret kavramını Türk Dil Kurumu, bir bireyin "kötülüğünü, mutsuzluğunu istemeye yönelik duygu, tiksini, tiksinti, birinin kötülüğünü istemeye varan tutku, yok etme isteğine varan bir yadsıma; sevmeme, uzaklaştırmayı, ortadan kaldırmayı isteme" (tdk.gov.tr) biçiminde tanımlamaktadır. Nefret bir ideolojinin parçası olabileceği gibi kimlik unsurlarına dair de gelişebilmektedir. Nefret kavramı, "bir ideolojinin parçası olduğunda, insanlar kendilerini ve ötekini, ideolojinin belirlediği bir bağlamda

konumlandırmaya başlarlar. Nefret, bir kimliğin parçası olduğunda, o kimlik kendisini nefret edilen gruptan bağımsız olarak tanımlayamaz” (Çayır, 2010:48) 1980’li yılların başlarına değin nefret kavramı bir duruma, olguya, objeye, kavrama veya olaya dair geliştirilen hoşnut olmama, tasvip etmeme, geri durma, çekimser kalma ve düşmanlık hissiyatının geliştirilmesi olarak tanımlanır iken 1980 yılları sonrasında ise bir bireyin diğerine ya da bir bireyin toplumun belirli bir kesimine veya bir toplumun diğer kesimlerine şeklinde oluşabilecek çeşitli varyasyonları ile yabancı veya farklı olarak addedilen birey veya toplumlara yönelik inanç, cinsiyet, ırk, kimlik, ten rengi ve türevleri unsurlarına istinaden geliştirdikleri negatif duygular ve dahi düşmanlık içerikli hissiyat olarak tanımlanmaktadır.

Araştırmanın sorunsalını oluşturan nefret söylemi ile nefret kavramını birbirleri ile özdeşleştirmenin hatalı anlamlandırmalara sebebiyet vereceğini ifade etmek gereklidir. Zira, bir olaya, olguya, duruma, kişiye, objeye ve kavrama dair geliştirilen nefret hissiyatının bir duygu olarak nitelendirilmesi gerekliliğini belirtmek gereklidir. İlgili hissiyat, insani bir duygu olarak sınıflandırırken, insan doğası ile özdeşleştirilerek -görece- daha normal ve anlaşılabilir olarak karşılanmaktadır. Sosyal anlamda sınıflandırılan ve bir ideolojinin parçası olarak addedilen nefret kavramı, bireylerin kendilerini ve kendilerinden farklı olarak gördükleri birey ve toplumları belirli ideolojik düşüncelerin çerçevelerine veya şablonlarına sığdırma motivasyonu ile öteki olarak ayrımcı tutum sergiledikleri birey ve toplumları ideolojik unsurlarına göre konumlandırmaları olarak anlamlandırılmalıdır. Bu sebeple, nefret söyleminin temel niteliğini oluşturan nefret kavramı, sosyal bağlam içeriğinde konumlandırılan nefret kavramı ile özdeşleştirilmelidir. Bu ayrımdan hareket ile insanın doğası gereği oluşan nefret hissiyatının zaman içerisinde belirli bir ideolojiye eklenerek, nefret söylemi haline dönüşmesinin mümkün olduğunu ifade etmek gereklidir. Söz konusu her iki farklı durumda da nefret hissiyatının tehlikeli boyutlara erişebileceğini ifade etmek mümkündür.

Söylem kavramı Türkçe Sözlükte öncelikli olarak “söyleyiş, söyleniş, sesletim, telaffuz”, ardından ise “kalıplaşmış, klişeleşmiş söz, ifade” olarak anlamlandırır. Ayrıca, “bir veya birden çok cümleden oluşan, başı ve sonu olan bildiri, tez” (<http://www.tdk.gov.tr/>) olarak tanımlanan bir terimdir. Söyleniş, söyleyiş, anlatım, ifade ve türevleri anlamlarına denk gelen söylem kavramı, “medya ve siyaset dilinde, sosyolojide etkili konuşma sanatı, anlatma biçimi, bakış açısı ve ideoloji gibi” (Kocaman, 2009:5) anlam çeşitliliğini ve kavram zenginliklerini ifade eder. Etimolojik bağlamda söylem terimi, Latince “discurrere” (oraya buraya koşuşturma, gidiş gelişler) kelimesinden ve/veya “uzaklaşma”, “erime”, “yayılma” ile “discursus” kelimesinin muhtelif versiyonlarına karşılık gelir; mecazi anlamda da “özne hakkında uzun uzadıya konuşma”, “bir şey hakkında iletişim” (Sözen, 1999:19) ifadeleri ile anlamlandırılmaktadır. Fairclough’a göre, söylem bir pratikteki toplumsal etkinliktir, temsillerle kendisini gösterir ve kimliklerin oluşturulmasındaki var olma biçimidir. (Fairclough&Graham, 2003, s. 174). Kendinden olmayanın sahip olduğu unsurlara dair oluşan korkunun temsili olan nefret söylemi, başta psikoloji, sosyoloji, hukuk ve siyasal bilimler disiplinlerinin çalışma alanlarına dahil olan ancak özellikle iletişim bilimleri alanı tarafından analiz edilen bir konu olarak çalışmaların sorunsalı haline gelmiştir. Gündem yaratma kabiliyetini haiz bir konu olan nefret söyleminin evrensel bağlamda genel kabul gören bir tanımı bulunmamaktadır. Dine, dile, ırka,

renge, cinsiyete, cinsel yönelime ve yabancı olana dair gelişen nefret söylemi, “Siyasal, yabancılara ve göçmenlere, kadınlara, cinsel kimliğe, dini inanç ve mezhebe, engellilere olmak üzere 6 kategoriye ayrılmaktadır” (Çomu ve Binark, 2013, s. 209). Nefret söylemi kavramı, 1980’li yıllara değin bir olgu veya kavrama dair duyulan antipati, önyargı veya düşmanlık olarak addedilirken, 1980 yılları sonrasında bir toplumsal gruba dair geliştirilen “etnik, ırk, cinsiyet, cinsel yönelim, din ve engel farklılıkları” (Cortese, 2006, s. 3) ile ön plana çıkan bireylere yönelik olumsuz düşünceler olarak anlamlandırılmaktadır. Söylem, ideolojik temelli düşüncelerin ifadesidir. (Van Dijk, 2010, s. 14). Foucault’ya (2005, s. 17) göre belirli zamanlarda söylemlerin bütünü bireylerin ne şekilde algılandıklarını ifade etmektedir. Söylemin dışlaştırma, ötekileştirme ile üretildiğini ve toplumda söylem aracılığı ile ikilemler yaratılarak birinin tercih edildiğini ve diğerinin dışta bırakıldığını (Foucault, 1993, s. 27) ifade etmek mümkündür. Nefret suçunun öncülüğü niteliğini haiz olan nefret söylemi, hınç hissiyatından yola çıkarak, kin duygusunun yaygınlaşmasını teşvik etmeye yönelik davranış ve tutumların gelişimini hedef alan, birey ve toplumların kişisel hak ve özgürlüklerinin müdahale edilmesine yönelik en yoğun tezlerden biridir. Önyargı ile temellendirilen yermeye, hakarete, incitmeye, sindirmeye, korkutmaya, suistimale, kötüye kullanmaya, hakarete, dışlanma ve ötekileştirmeye varan ifade ve sıfatlardan oluşan nefret söylemi, hoşgörüden uzak ve kötü niyetli davranış ve tutumlar ile desteklenerek, nefret suçlarına sebebiyet verebilen, demokrasi adına tehlike oluşturan, boyutlara küresel düzeye erişen günümüzün önemli tehlikelerinden birini oluşturmaktadır. Farklı kültürlere, farklı inançlara, farklı kimliklere, farklı ideolojilere ve farklı yönelimlere olan tahammülsüzlüğün onaylanmayan tezahürüdür. Katı ve dar ideolojilerin ve farklı olana tahammülsüzlüğün sınırları nefret söyleminin de yoğunluğunun ölçütüdür.

Hukuki anlamda bir suç kapsamında caydırıcı tedbirler ile karşılık bulmaması, nefret suçlarının teşvik edilmesi yönü ile nefret söylemi, toplumların huzur ve barış iklimlerini tehdit eden bir tezdır. Buna karşılık nefret söylemi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ilk sırada olmak üzere, birçok “uluslararası kuruluş ve ülkelerin mevzuatlarında suç olarak tanımlanmış ve cezai müeyyide kapsamına alınmıştır” (Gürler, 2010, s. 274). Ancak soyut tanımları itibariyle, güncel yaşam pratikleri dahilinde nefret söylemi örneklerinin ortaya çıkarılarak ispat edilmesi, bulgulanması ve kanuni müeyyideler kapsamında yaptırımlara tabi tutulması, dönemin mevcut şartları dahilinde olması gereken ölçütlerde değerlendirilmesi mümkün olamamaktadır. Ülkemizde, Türk Ceza Kanunu’nda, “Dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle” işlenen suçları bu kapsamda değerlendirilmektedir (Karan, 2007, s. 173). Nefret söylemine ilk aşamalarında “normal ve mantıklı algılanabilecek ifadelerde” (Weber, 2009, s. 5) rastlamak mümkündür. Önyargıları sebebi ile tanınmayan, bilinmeyen, yabancı olarak algılanması sebebi ile de korkulan “Öteki”yi göz ardı etmeye, susturmaya, sindirme, pasif konuma çekmeye ve korkutmaya yönelik bir tutum olan nefret söylemi, sözsöz nitelikten çıkıp, şiddet eğilimine dair uzanabilmektedir. Nefret söyleminden beslenen şiddet içerikli nefret suçları, “soykırım gibi insanlık suçlarına kaynaklık edebilmektedir” (Ataman, 2012, s. 62). Nefret suçu kavramının literatürde yer edinmesi ilk olarak 1960’lı yıllara tekabül ediyor olsa da tarihi geçmişinin insanlık tarihi ile eş olduğunu ifade etmek mümkündür. Temel olarak bir topluluğa, gruba ve azınlığa dair geliştirilen nefret söylemi, belirli dönem ve durumlarda bir coğrafi bölgede ikamet

eden veya farklı coğrafi bölgelerde varlık gösteren toplumları da hedefleyebilmektedir. Nefret söylemi ve ardılı olan nefret suçları, azınlıklara yönelik olabileceği gibi toplumsal çoğunluğun karşılığı olan kitlelere ve kültürlere yönelik de gerçekleştirilebilmektedir.

Christchurch Kenti Cami Saldırıları Örnekleminin Arka Planı: Nefret Söylemi Göstergesi Serbia Great (Remove Kebab) Marşı

Yeni Zelanda Christchurch kentinin Hagley Park bölgesinde mevcut Linwood ve Nur (Al Noor) camilerine 15 Mart 2019 tarihinde, yerel saat ile 13:40'da Cuma namazı sırasında düzenlenen ve inançları doğrultusunda vecibelerini yerine getirmek adına namaz kılan sivil 51 kişinin yaşamını yitirmesine, onlarca kişinin de yaralanmasına sebep olan saldırıları gerçekleştiren Avustralya vatandaşı radikal Brenton Harrison Tarrant tarafından terör eylemi olarak addedilen bir nefret suçu işlenmiştir. Dünya gündeminde derin yankı aynı zamanda da endişe uyandıran terör saldırısının öncesi ve sonrasına dair gerçekleştirilen araştırmalar neticesinde, saldırının temellendiği dinamiklerinin İslam karşıtlığı üzerinde yoğunlaştığını ifade etmek mümkündür. İskoç ailenin Avustralya vatandaşı 28 yaşındaki çocuğu olan Tarrant, saldırının öncesinde sosyal medya araçları vasıtası ile 73 sayfalık muhteviyatı ile bir manifesto (bildiri) yayınlamıştır. İlgili manifesto günümüzde varlığını inkar etmenin mümkün olmadığı nefret söyleminin önemli bir izdüşümü niteliğine sahiptir. İslam karşıtlığına dair pek çok sembolü, nefret içeren söylemi ve faşist göstergeleri uhdesinde barındıran manifestoda, İslam dininin diğer inançların ötesinde Faşizm ideolojisinin eşdeğeri olduğu görüşü yer edinirken, mensupları olan Müslümanların ise vahşi inanca sahip olanların da tamamının katil oldukları savunulmaktadır.

Batı toplumlarının egemen güçleri tarafından, kendi toplumları ve varlık gösterdikleri coğrafya üzerinde hedefleri ile kazanımları adına yürüttükleri psikolojik, sosyal ve siyasal sınırlarının güvenliği ile çıkarları adına türettikleri ideolojik bir söylem olan İslamofobi (İslam karşıtlığı) kurgusunun bir tezahürü olan terör eylemleri, günümüzde artan bir ivme kazanmıştır. Batı toplumları arasında gün geçtikçe yükselen İslamofobi söylemleri ve İslam karşıtlığı tutumları, siyasi erklerin, egemen güçlerin ve kitle iletişim araçlarının da yardımı ile bir propaganda aracı olarak kullanılarak, kargaşa ortamının yaratılması adına kurgular oluşturulmaktadır. Toplumlar üzerinde huzursuzluk ve endişe hissiyatlarının oluşturularak, kargaşa ve terör eylemleri ile beslenmesi güdülenmesi neticesinde gerçekleştirilen Christchurch terör saldırısı, organize terör eylemlerinin bireysel manada saldırılara evrilmesi adına önemli, elzem ve üzerinde tartışılma ihtiyacı hissedilen bir örnekleme oluşturmaktadır.

Yaklaşık 7 yıl süresince kıtalar arası seyahatler gerçekleştiren Tarrant, Güneydoğu Asya'dan Kuzey Kore'ye, Pakistan'dan Romanya'da, Macaristan'dan Dubai'ye, Balkanlar ve Türkiye de dahil olmak üzere pek çok ülkeyi keşfetme ve tanıma imkanını elde etmiştir. Kendini Birleşik Krallık (Büyük Britanya-İngiltere, İrlanda ve İskoçya) kökenli olarak addeden Tarrant, aylar süren saldırı hazırlığı içerisinde olduğunu ifade ederek, gerçekleştirdiği katliamı sosyal medya üzerinden Facebook sitesi hesabından 17 dakika süren canlı yayın ile dünya üzerinde varlık gösteren tüm milletlere anlık olarak izletmiştir. Muadili terör eylemlerinden sosyal medya üzerinden canlı yayın gerçekleştirilmesi ile ayrılan saldırı, nefret söylemini benzerlerinden daha

ileri boyutlara taşımıştır. Linwood ve Nur (Al Noor) camilerinin bulunduğu Christchurch kentinin Hagley Park bölgesine kendi aracı ile ulaşım sağlayan Tarrant'ın, saldırıyı gerçekleştirme motivasyonunu edindiği fon müziği de ayrıca değerlendirilmesi ve farklı okumaların gerçekleştirilmesi gerektiğini gözler önüne sermektedir. Dehşete düşüren görüntüleri izler iken Tarrant'ı katliam gerçekleştirme adına motive eden şarkının mahiyetinin de nefret söylemi adına önemli bir ayrıntıyı oluşturduğunu ifade etmek gereklidir.

Dehşet görüntüleri arasında dikkat çeken fon müziğinin, Çetnik olarak adlandırılan Sırp milliyetçi milislerinin Bosna Savaşı esnasında popüler olarak dinledikleri ve milli olarak addettikleri Serbia Strong (<https://www.youtube.com/watch?v=0tUUe7Y29To>) (Güçlü Sırbistan) olması nefret söyleminin küreselleşen boyutunu gözler önüne sermektedir. Üzerinde eylemini destekleme amacını güden, nefret söyleminin sembollerini taşıyan 5 adet silahını alarak, Al Noor (Nur) Camii'ne yönelen Tarrant'ın motivasyonu, 1992-1995 yılları arasında Bosna Savaşı esnasında Sırp Milis güçlerinin Müslüman Boşnaklara yönelik uyguladıkları saldırıların güdülenmeleri ile özdeşleşmektedir. Boşnaklar, Hırvatlar ve Slovenler, Sırp, Karadağlılar, Arnavutlar, Yunanlılar, Bulgarlar, Türkler, Rumenler (Ulahlar), Balkan Yahudileri ve Balkan Çingeneleri olmak üzere farklı etnik kökenlere ve kimliklere mensup bireylerin birlikte yaşam kültürünü etüt ettikleri, etnik çeşitliliğin zenginlik olarak nitelendirildiği ve Josip Broz Tito'nun (Bratstvo Jedinstvo-Kardeşlik Birlik) mottosu ile birlikte yaşam kültürünü etüt eden ve Güney Slavları (aralarında siyasal bağlılık ile dil birliği mevcut iken, inanç farklılıkları mevcuttur.) olarak anılan eski Yugoslavya topraklarının parçalanması süreci olarak anılan Balkanizasyon dönemi içerisinde Sırp Milisleri'nin mottosu haline dönüşen Stong Serbia marşı, Büyük Sırbistan Devletini kurma idealleri ile savaşan Sırp'ın başat motivasyonlarından birini oluşturmaktadır.

Helen Uygarlığı sonrasında Roma ve Bizans İmparatorlukları tarafından yönetilen Balkan Coğrafyası, 550 yıla yakın bir süre Osmanlı İmparatorluğu yönetimleri ile varlıklarını sulh ve istikrar içerisinde sürdürmüşlerdir. Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkan topraklarından çekilmesi ile birlikte yaşanan Dünya Savaşları sonrasında kurulan Eski Yugoslavya Federal Sosyalist Cumhuriyeti günümüzün Bosna-Hersek, Makedonya, Hırvatistan, Arnavutluk, (Sırbistan-Karadağ; bahsi geçen iki ülkenin 2006 yılında referandum ile ayrışması sonucu) Sırbistan Cumhuriyeti, Karadağ Cumhuriyeti, (2008 yılında da Kosova'nın bağımsızlığını ilan etmesiyle de) Kosova Cumhuriyeti ülkelerinden oluşmaktaydı. Avrupa Birliği tarafından Batı Balkanlar olarak tabir edilen eski Yugoslavya'nın etnik milliyetçilik ve nefret söylemi ile fitillenen nefret suçlarının baş göstermesi ile birlikte, 1992-1995 yılları arasında yaşanan Bosna Savaşı sırasında Sırp milis kuvvetine bağlı olarak Müslüman Boşnaklara karşı savaşan, Çetnik askerleri taş suratlı adam (Stone Face Guy) olarak anılan Novislav Djajic (Akordeon-Harmonikas), Nenad Tintor (Trompet-Trubac) ve Zeljko Grmusa (Şarkıcı-Pjevac) tarafından söylenen ve "Od Bihaća do Petrovca Sela (Bihać'tan Petrovać Köylerine)" sözleri ile anılan ve Türkleri ortadan kaldırma söylemi ile işlenen Serbia Strong (Jaka Srbija) Marşı, 1995 yılında ateşkesten birkaç hafta önce Plavno yolunda Knin Bölgesi'nde Bosna ordusuna karşı gücü zayıflamaya başlayan Sırp ordusu içerisinde kin ile nefret duygularını tazelemek ve savaş sırasında motivasyon desteği sağlamak adına, anlık (spontane) olarak bestelenen bir marştır.

Bosna Savaşı'nın efsane birliği olarak anılan Cihad amacı ile Bosna Savaşı'na katılarak Müslüman Boşnakların tarafında savaşan ağırlıklı olarak Türkiyeli Müslümanların oluşturduğu Kara Kuğular (Crni Labudovi) ile çatışmaya girmeden önce anlık olarak hazırlanmıştır. Osmanlı İmparatorluğu sonrasında Balkan topraklarında yaşamlarını idame ettiren başta Boşnaklar olmak üzere Müslüman halk, diğer Balkan milletlerinin nazarında Osmanlı'nın artığı ve Türkler olarak tanımlanmaktadırlar. Bosna Savaşı sırasında, delil ile sabit işlediği 14 cinayet sebebi ile 5 yıl hüküm verilerek cezalandırılan, Almanya'da cezaevinde hükmedildiği cezası sırasında Soykırıma karışma suçlamasından delil yetersizliği ile geri bırakılmış, Novislav Djacic'in nefret söylemi motivasyonu ile hazırlanan marşın ana motivasyonunu da Türkler'in ortadan kaldırılması fikri oluşturmaktadır. Remove Kebab şarkısının ardından "Sve Džamije U Oblaku Lete" (Tüm Camiler Bulutlara Uçuyor) söylemi ile Miro Semberac tarafından seslendirilen "Jadna Bosno Suverena" (<https://www.youtube.com/watch?v=D-mzBqmJE34>) Çetnik şarkısı (Chetno Song) da içeriğinde yer alan Ramazan oruçlarının faydasız olduğu, omuz üzerinde baş kalmama iddiası, Sırp'ların intikam alma vaktinin gelmesi, Boşnak halkının lideri Alija İzetbegović'e "Dimije" (Balkan kadınları tarafından giyilen şalvar) giydirilmesi, tüm camilerin bulutlara uçması sözleri ile nefret söyleminin etnik köken ve inançlar üzerinden yürütülmesinin başat göstergelerinden birini oluşturmaktadır.

Savaşın ilk dönemlerinde Konjic Bölgesi'nde Senad Mehdin Hodzic önderliğinde birkaç kişinin ilkel silahlar ile başlattıkları direniş ile güçlenerek, gerilla savaşı taktiklerinde başarı sağlayan ve riskli bölgelerde görev alan önemli bir mobil birliktir. Telsiz konuşmalarında kendini Kara Kuğu olarak tanıtan Şehit Hodzic'in lakabı ile anılan birlik, yaşları 16-25 arasında değişen, Alija İzetbegović'in kurucu olduğu SDA (Stranka Demokratske Akcije-Demokratik Eylem Partisi) Partisi'nin gençlik hareketi olarak tanınmaktaydılar. Marşta ismi geçen Bihac Bölgesi'nde Sanski Most ile Bosanski Pertovac arasındaki ormanlık, koşulları en güç, en riskli ve en tehlikeli aynı zamanda da stratejik anlamda en önemli alanda Sırp ordusunun en güçlü birliği olan Arkanlar ile gerilla savaşına girerek üstünlük sağlayan Kara Kuğular, Orta Bosna'da yer alan ve Sırp'ların da başkenti olarak kabul edilen Banja Luka şehrine 20 km mesafede yer alan Sanski Most Kasabası'nı alarak, ateşkes anlaşmasının da önünü açmışlardır. (Şahin, <https://www.islamianaliz.com/m/3622/bosna-ve-cihadin-efsane-birligi-kara-kugular-crni-labudovi>)

1990'lı yıllarda Müslüman Boşnaklara dair geliştirilen etnik ayrımcılık davranışlarının, nefret söylemi ile körüklenerek etnik temizlik olarak nitelendirilen eylemlerin soykırıma değin uzanmasında başrol oynayan ve Bosna kasabı olarak tanınan, Bosna Savaşı sırasında gerçekleştirdiği mezalim ve soykırım ile savaş suçlarından mahkum edilen, uluslararası savaş suçlusu Sırp Lider Radovan Karadžić'e dair methiyelerin yer aldığı ve Türkleri kebab göstergesi üzerinden simgeleştiren ve kebabın ortadan kaldırılması gerektiğini telkin eden Remove Kebab Marşı, Bosna Savaşı sırasında popüler olarak, geniş halk kitleleri tarafından beğeni toplamıştır.

Nefret Söylemi Ve Christchurch Kenti Cami Saldırılarının Nefret Söylemi Göstergesi Serbia Great Marşının Söylem Analizi İncelemesi

Bosna Savaşı'nın bittiği 1995 yılından günümüze değin ilgili marşın, 0-6 yaş grubu çocukları başta olmak üzere ilköğretim çağına yönelik hazırlanan çizgi filmlerden (Pingu Plays Serbia Strong Aka Remove Kebab) (<https://www.youtube.com/watch?v=yymnGubmDEZw>) ilköğretim çağından ilk gençlik dönemlerine değin bireylerin oynayabileceği dijital oyunlara (Removing Kebab in Battlefield) (https://www.youtube.com/watch?v=nkAZe7_XD-4) değin geniş kitleleri etki altına alabilecek kurgular ile güncelliği korunmaya çalışılmıştır. Nefret söylemi tohumları ile örülü ilgili marşın etkinliği günümüzde, araştırmanın da konusunu oluşturan Christchurch Kenti Cami Saldırıları Örneğinde meyvelerini vermiştir. Cuma namazını eda eden Müslüman sivil halkın dijital bir oyunday"mış" gibi ateş açılarak, soğukkanlılık ile öldürülmeleri örneğinde şüphesiz ki nefret söyleminin etkileri yadsınamaz bir gerçektir. Sırp Çetnik milislerin turbo folk türünde ürettikleri marş ve şarkılar, doğrudan İslam ve Türk karşıtı söylemleri, göstergeler ile örülü trajik mesajların varlığı, semboller ile çağrıştırılan imgelerin yoğunluğu, nefret söyleminin en önemli örneklemlerinden birini oluşturmaktadır.

Çalışmanın temel sorunsalını oluşturan, Yeni Zelanda'nın Christchurch kentinde yer alan Linwood ve Nur (Al Noor) camilerine Cuma namazı sırasında düzenlenen ve 51 kişinin yaşamını yitirmesine, onlarca kişinin de yaralanmasına sebep olan saldırılar, günümüzün küresel sınırlarını aşarak, kültürlerarası bağlama erişen nefret söyleminin eğilimini taşıyan ve nefret suçlarının da örneklemini oluşturmaktadır. Sırp etnik kökenine mensup bireylerin Batı olarak tabir edilen Avrupa coğrafyasında başta Türkler olmak üzere farklı etnik kimliklere mensup Müslüman toplumların yer edinmemesi gerektiğine dair savundukları inançları nefret söylemine ivme kazandıran bir tutum oluşturmuştur. Tarrant'ın, yoğun düzeydeki Türk ve Osmanlı düşmanı olması gerçeği de davası görülen mahkeme esnasında "Beyaz Güç Hareketi" olarak isimlendirilen, eller yardımı ve parmaklar aracılığı ile W ve P hareketinin yapılması ile simgelenen beyaz ırkın gücünü temsil eden White Power imgelemine gösterge olarak seçimi de ispat niteliğini taşımaktadır. Bu bağlamda, saldırgan Tarrant'ın, Sırp milislerine ait olan Strong Serbia (Güçlü Sırbistan) isimli dinlediği şarkının da tercih edildiği özellikle seçildiğini ifade etmek mümkündür.

Bu çalışmada nefret suçunun öncülüğü niteliğini taşıyan, Çetnik askerleri taş suratlı adam (Stone Face Guy) olarak anılan Novislav Djajic (Akordeon-Harmonikas), Nenad Tintor (Trompet-Trubac) ve Zeljko Grmusa (Şarkıcı-Pjevac) tarafından söylenen ve "Od Bihaća do Petrovca Sela (Bihać'tan Petrovać Köylerine)" sözleri ile anılan ve Türkleri ortadan kaldırma söylemi ile işlenen Serbia Strong (Jaka Srbija) Marşı diğer bilinen adı ile Remove Kebab (Kebabın Ortadan Kaldırılması) isimli şarkının sözleri, doğal dil kullanımı, retorik unsurları, ele aldığı gündem konuları ve zamirleri kullanma biçimi açısından incelenecektir. Ortaya çıkan bulgular, tablolar halinde düzenlenerek; söylem analizi metoduna göre yorumlanacaktır.

Örnek Söylem Analizi İncelemede Kullanılacak Yöntem

Bu çalışma içerisinde Sırp Milis güçlerinin Bosna Savaşı sırasında Sırp halkına moral desteği sağlamak adına hazırladığı Remove Kebab adlı marşında kullanmış olduğu doğal dil, Bardin'in "Yıldız Fali" (Bardin, 1975, s. 41) içerik analizi yöntemine göre incelenecektir. Böylece sentaksa ve sözcüklere ilişkin analizde, anlam öğelerinin sınıflaması ve sayımı yerine, anlamın belirtenleri üzerinde durulacaktır. Burada ilgili marşta verilmek istenilen mesajın kodu (vokabüler, gramer özellikleri, anlam birimleri) incelenir. Bir mesajın kodunu analiz etmek için bazı kuralların olması ve karşılaştırma yapılması gereklidir. Bu kurallara uygun bir şekilde Çetnikler'in, yazmış olduğu marşın sözleri tahlil edilecektir. Buna göre kurallara bağlı kalınarak, bu metinlerdeki;

- ✓ Mevcut sözcüklerin toplam sayısı (O)
- ✓ Farklı sözcüklerin toplam sayısı (V)
- ✓ Bu iki gurubun oranı (O/V: Mesajda kullanılan vokabülerin zenginlik derecesi gösterir) belirlenecektir.

Vokabüler birimlerinin sınıflandırılmasında,

- a) Dolu sözcükler; yani sıfat, isim, fiil gibi anlam taşıyıcı sözcükler,
- b) Araç sözcükler; yani zamir, bağlaç, zarf, öntakı gibi ayırımına gidilecek ve
- c) Fiillerin zamanı ve kipleri değerlendirilecektir.

Nitekim vokabüler birimleri, frekans düzeylerine göre gruplandırılarak; nitel bir analiz yapılmış olacaktır. Bunun üzerine terimlerin "Doluluk" durumu, anlam taşıyıcı olanları ile araç niteliğinde olanların dağılımı nitel olarak değerlendirilecektir. İsim, fiil ve sıfatlar: taşıyıcı, zarf, edat, ünlem ve bağlaç gibi diğer kelimeler ise araç kelimeler olarak tanımlanmaktadır. Bu analiz yöntemi ile Sırp Milis Güçleri Çetniklerin, hazırladığı marşın sözlerinin taşıdığı kelime hazinesi, ortaya çıkarılacaktır. Bardin'in formülünü marşın sözlerinde uygularken; her kelime ayrı bir şekilde değerlendirilecektir. Çetniklerin, yazmış olduğu marşın sözleri, cümle kurgusu ve vurgusu açısından incelenerek; ortaya koymuş olduğu, nefret söylemi analiz edilecektir. Çetniklerin Marşı Remove Kebab'ın, dil zenginliği Tablo 1'de incelenerek; verilmek istenilen mesaj üretiminin temel repertuarı elde edilmiştir.

Tablo 1. Remove Kebab Marşının Dil Zenginliği Düzeyinin, Ortalaması

Remove Kebab Marşı	Sırp Çetnik Marşı
Terim Sayısı (O)	109
Terim Çeşidi (V)	36
Kelime çeşidi O/V	%3,2

İncelenen şarkı sözlerinde toplam 106 sözcük vardır ve bunların 36'sı farklı sözcüklerdir. Bu durumda, O/V oranı yaklaşık 3,2'dir. Bu durum Çetniklerin yazmış olduğu marşın sözlerinde fazla tekrara girmedi zengin bir dil kullanmış olduklarını göstermektedir. Marş, vokabüler kelime zenginliği açısından incelendiğinde, sözcük türleri sınırlı olmakla beraber isim (44 defa),

fiil (36 defa) ve sıfatlar (6 defa) kullanılmış ve toplam amaç sözcük sayısı 86 defa yüksek bir oranda kullanılmıştır. Araç sözcük kullanım sayısı ise 26 olup zamir (21 defa), bağlaç (3 defa), edat (1 defa), Ünlem (1 defa) kullanılırken; zarf hiç kullanılmamıştır. Şarkı sözlerinin, vokabüler zenginlik ortalaması Tablo 2’de aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Remove Kebab Marşının Vokabüler Zenginliğinin Genel Ortalaması

Kelime Hazinesi	Terim Türü	Terim Sayısı (O)	Terim Sayı Oranı %	Terim Çeşidi (V)	Terim Çeşidi Oranı %	O/V
Remove Kebab Marşı	Amaç Sözcükler					
	İsimler	44	%40,33	13	%36,1	3,38
	Sıfatlar	6	%5,51	3	%8,3	2
	Fiiller	33	%30,28	12	%33,4	2,75
	Araç sözcükler					
	Zamir	21	%19,27	4	%11,2	5,25
	Zarf	-	-	-	-	-
	Edat	1	%0,92	1	%2,7	1
	Bağlaç	3	%2,75	2	%5,6	1,5
	Ünlem	1	%0,92	1	%2,7	1
	Toplam	109	%100	36	%100	3,2

Sırp milis güçlerinin oluşturduğu marşın sözlerinde hedeflerine aldıkları; İslam dini ve Müslüman kimliğini, “Türkler” üzerinden nitelendirmişlerdir. Yazılan marşın sözlerinin temel stratejisi, dinleyicilerinin nefret söylemi ile Türk kimliği üzerinde kin tohumlaması yapmaktır. Yapılan kin ve nefret üretimi ile dinleyici üzerinde kalıcı bir etki sağlamak isteyen Sırp milis kuvvetleri, zengin bir dil düzeyi kullanırken; verilmek isteneilen mesajları doğrudan dinleyicilere aktarmak için amaç/dolu sözcükleri (isim, fiil ve sıfat) yüksek düzeyde kullanmışlardır. Şarkıda kullanılan en çok amaç/dolu sözcükler Tablo 3’de ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 3. Remove Kebab Marşının Kullandığı, Amaç/Dolu Sözcükler

	Sıra	İsimler	Frekans	Sıfatlar	Frekans	Fiiller	Frekans
Remove Kebab Marşı	1	Sırp	11	Kara	4	Etmek	8
	2	Lider	8	Aziz	1	Korkmak	8
	3	Toprak	4	Tüm	1	Görmek	4
	4	Ustasa	4			Savunmak	2
	5	Halk	2			Gelmek	2
	6	Petrovac	2			Saldırmak	2
	7	Türk	2			Edinmek	1
	8	Ozgürlük	2			Uyanmak	1
	9	Krajina	2			İnanmak	1
	10	Kurt	2			Savaşmak	1
	11	Hırvat	2			Dokunmak	1
	12	Köy	2				
	13	Bihac	1				

Remove Kebab Marşındaki doluluk oranı, amaç sözcüklerin (109) kullanım açısından incelendiğinde; birinci sırada isimler, ikinci sırada fiiller, üçüncü sırada ise sıfatların kullanıldığı görülmektedir. Şarkıda en çok kullanılan, isim “Sırp” (11 defa), fiil “etmek ve korkmak” (8 defa), sıfat “Kara” (4 defa) sözcük türlerinin kullanıldığı görülmektedir. Çetniklerin en çok kullandıkları araç sözcükler incelendiğinde birinci sırada zamirler (21 defa), ikinci sırada bağlaçlar (3 defa), üçüncü sırada edatlar ve ünlemler (1 defa) yer alırken; zarflar marşın içerisinde hiç yer almamıştır. Söz konusu marşta kullanılan en çok araç sözcükler Tablo 4’te ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 4. Remove Kebab Marşının Kullandığı, Araç Sözcükler

	Sıra	Edat	Frek	Bağlaç	Frek	Ünlem	Frek	Zamir	Frek
Remove Kebab	1	İçin	1	Ve	2	Dikkat	1	Kimse	8
	2			de	1			Onlar	5
	3							Herkes	4
	4							Bunu	4

Sırp Milis Güçlerinin kullanmış oldukları fiil kipleri analiz edildiğinde, ilginç sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Çünkü asıl görevi geleceği öngörmek olan Bardin’in yıldız falı analiz yönteminde, gelecek zaman kullanımı yüksek olarak beklenirken; marşın sözlerinde birinci sırada şimdiki zaman (20 defa), ikinci sırada mastar kipleri (5 defa), üçüncü sırada gereklilik kipleri (4 defa), dördüncü sırada geçmiş zaman (3 defa) kullanım oranı ile yer alırken; beşinci sırada ise emir kipi (1 defa) yer almaktadır. Marşın sözlerinde şimdiki zaman kullanımı daha çok mevcut durumu belirten; muktedir ve güçlü olma anlamında dinleyiciye verilen mesajların kararlılığını vurgulamıştır. Özellikle marşın sözlerinde kullanılan fiillerin sırası ile “korkmuyor-ediyor-geliyor-uyaniyor” gibi şimdiki zaman fiilleri kullanılarak; dinleyicide nefret üretimine dayalı oluşacak olan kin tohumlamasında muktedir olmak hedeflenmiştir. Diğer taraftan mastar kiplerinin kullanımı ile verilen mesajların sonuç odaklı olarak etkili olması hedeflenmiştir. Bu durum, örneğin “Savunma-getirmek-dokunma” gibi mastar kipleri ile belirtilmiştir. Marşın sözleri içerisinde kullanılan gereklilik kipi olası gelecek üzerinde durularak; yapılması gerekenler sıralanmış ve uyarıda bulunulmuştur. Bu uyarı, örneğin “görmeli” gereklilik kipi ile 4 defa vurgulanmıştır. Geçmiş zaman kipi ile şarkı içerisinde nefret üretiminin, dinleyici üzerinde bir hafıza oluşturması yoluna gidilmiştir. Bu temel oluşturma, örneğin “inandık ve uğradı” geçmiş zaman kipi ile 3 defa oluşturulmuştur. Marş içerisinde kullanılan emir kipi ile nefret söyleminin temel amacı olarak bir defa “edin” diyerek; nihai öğüt verilmiş ve kin tohumlaması dinleyiciye mesaj şeklinde aktarılmıştır. Söz konusu marşta kullanılan en çok fiil kipleri Tablo 5’te ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 5. Remove Kebab Marşında Kullanılan Fiil Kipleri

	Fiil Kipleri	Frekans		Kullanım Alanı
		Terim Sayısı	Terim Oranı	Seçmen üzerinde
Sırp Şarkısının	Emir	1	%3,3	Öğüt
	Mastar	5	%15,1	Sonuç
	Şimdiki zaman	20	%60,5	Durum
	Gelecek zaman	-	-	Kesin Gelecek
	Gereklilik Kipi	4	%12,1	Olası Gelecek
	Geçmiş zaman	3	%9	Olup bitmiş şeyler
Toplam	Fiil kipi	33	%100	

Sonuç

Sonuç olarak Sırp Milis güçlerinin hazırlamış olduğu Remove Kebab Marşında inanırlık ve güvenilirlik değerlendirmesi açısından, nefret söyleminin dinleyici üzerinde etki sağlaması adına sürekli olarak muktedir ve güçlü bir dil kullanıldığını ifade etmek gereklidir. Sırp Milis Kuvvetleri, marşında karizmasını Sırp milli öğeleri üzerinden betimlerken; nefret söylemini tarihsel bir kin ile Türkler üzerinde yoğunlaştırmıştır. Marş içerisinde yer alan Ustasalar ile Hırvat Milis Güçleri kast ediliyor olsa da asıl hedefin yaklaşık 500 yıl süresince hükümler altında varlık gösterdikleri Osmanlı İmparatorluğu ve dahi Türkler olduğu açıkça ifade edilmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkan Savaşları ile başlayan güç kaybı ve akabinde Dünya Savaşları ile Balkan coğrafyasında hüküm sürdükleri topraklardan çekilmek durumunda kalması ile birlikte, günümüzde yaşamlarını Balkan Coğrafyasında idame ettirme gayreti içerisinde olan Müslüman Boşnaklar, Sırplar başta olmak üzere diğer Balkan Milletleri tarafından Türk olarak nitelendirilmektedir. Remove Kebab Marşı'nda kast edilen Türkler de aslında Osmanlı İmparatorluğu'nun artığı olarak nitelendirdikleri Müslüman Boşnaklar'dır. Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkan topraklarından çekilmesi ile birlikte anavatan topraklarına, Anadolu'ya geri dönen Osmanlı tebası olduğu gibi, geri dönemeyip Balkan coğrafyasında yaşamlarını sürdüren Evlad-ı Fatihan'ın var olduğunu ifade etmek gereklidir.

Remove Kebab Marşının zengin bir dil düzeyinde bestelenmesi ile dinleyici üzerinde verilmek istenilen mesajların, ideolojik bağlamda kalıcı hale gelmesi hedeflenmiştir. Söylemsel açıdan marşın sözleri var oluşsal bir nefrete dayanırken; durum tohumlanmış kin söylemi üzerinden Türklerle karşı yapılması gerekenler öğüt verici şekilde sıralanmıştır. Diğer yandan ise şarkı içerisinde kullanılan dil ideolojik nefrete dayanarak; ikna ve iddia açısından propaganda enstrümanı olmuştur. Sırp Milis Güçleri marşta sadece ne dediğine değil nasıl dediğine de önem vererek; dinleyici üzerinde nefret söylemine dayalı bir bağ kurmayı hedeflemiştir. Marşın sözleri üzerinde gerçekleştirilen söz konusu değerlendirmeler geçerli olmakla beraber; söylem analizinde sadece marşın sözlerine bağlı kalarak Sırp Milis Güçleri veya Sırp etnik kökenine mensup tüm bireyler üzerinde genel bir değerlendirme yapmak elbette mümkün değildir. Ancak, Sırp askerlerinin yazmış ve bestelemiş oldukları marş ile İslam ve Müslüman kimliğine

olan nefretin Türkler üzerinden nitelendirildiği kanaatine varmanın da mümkün olduğunu ifade etmek yerinde olacaktır.

Remove Kebab (Strong Serbia) Marşının sözlerinden de anlaşılacağı üzere, Bosna Savaşı (1992-1995) mezaliminin başat faktörlerinden biri olan ve Bosna Kasabı olarak anılan Radovan Karadzic'e methiyeler dizilmek sureti ile "Ululama" gerçekleştirildiğini de ifade etmek gereklidir. Şarkının asıl isminin Serbia Strong olmasına rağmen, halk arasında bilhassa Türk düşmanlığını körüklemek ve Türklere karşı ekilen kin tohumlarını nefret söylemi ile perçinlemek adına şarkının adı, içeriğinde de yer aldığı üzere Remove Kebab (Kebabı Ortan Kaldır) olarak lanse edilmektedir.

Yaklaşık beş yüz yıl süre ile Osmanlı İmparatorluğu egemenliği altında varlık gösteren Balkan toplumlarının özellikle Sırp ırkının, beş yüz yıldan uzun süreye yayılan ve günümüze değin uzanan Türklere ve Türkiye'ye ve dahi Müslüman toplumlarına dair geliştirdikleri nefret söylemleri ile eylemlerinin, dünyaya haykırışı olan Remove Kebab Marşı, Tarrant'ın katliamı sırasında da bilinçli olarak seçilen ve sıradan bir olay olarak algılanıp geçirilmemesi gereken, üzerinde ciddi manada düşünülmesi, irdelenmesi, doğru tahlil edilmesi ve ihtiyat ile belirtmek gerekir ki tedbir alınması gereken açık bir tehdit mesajı niteliğini ihtiva etmektedir. Zira uluslararası savaş suçlusu Sırp Lider Radovan Karadzic'in her fırsatta kitle iletişim araçları vasıtası ile kitlelere ulaştırma çabası taşıdığı mesajlarında ifade ettiği, Balkanlar'ın etnik köken çeşitliliği ve çokkültürlüğüne atıfta bulunularak ifade edilen çoketnili ve çokkültürlü Balkan coğrafyasının bir erime potasına dönüştüğü söylemine karşılık, Sırp etnik kökenine mensup olmayan her kültürün ve toplumun yabancı olarak addedilmesi gerekliliği, yabancı işgalcilerin birbirlerine sürekli olarak izlemelerine karşın, Balkan coğrafyasının bir erime potası olarak algılanmaması gerektiği, Bosna Savaşı'nın da ilk planda etnik bir çatışmadan dolayı vuku bulduğu algısı oluşmuş olsa da aslında etnik çatışmadan bahsetmenin yanlış olacağı, temel sorunun dinsel ve kültürel olduğu görüşleri tarihin arşivinde ve bireylerin zihinlerinde kayıtlanmıştır. Tarrant'ın gerçekleştirdiği katliamın da nefret söylemi olgusunun kültürlerarası iletişim bağlamında tezahürü olduğunu ifade etmek gereklidir.

Kaynakça

- Ataman, H. (2012). Nefret suçlarını farklı yaklaşımlar çerçevesinden ele almak: Etik, sosyo-politik ve bir insan hakları problemi olarak nefret suçları. Y. İnceoğlu (Ed.), *Nefret söylemi ve/veya nefret suçları* içinde İstanbul: Ayrıntı.
- Binark, M., & Çomu, T. (2013). Yeni medya ortamlarında nefret söylemi. M. Çınar (Ed.), *Medya ve nefret söylemi: kavramlar, mecralar, tartışmalar* içinde (s. 199-218). İstanbul: Hrant Dink Vakfı.
- Cortese, A.J. (2006). *Opposing hate speech*. U.A: Praeger.
- Çayır, K. (2010). Ayrımcılığın sosyolojisi ve Türkiye toplumu. A. Çavdar ve A.B. Yıldırım (Ed.), *Nefret suçları ve nefret söylemi* içinde (s. 45-54). İstanbul: Uluslararası Hrant Dink Vakfı.

- Dijk, T.A. (2010). *Söylem ve iktidar*. (Çev. Pınar Uygun), A. Çavdar ve A.B. Yıldırım) (Ed.), *Nefret suçları ve nefret söylemi* içinde (s. 9-44). İstanbul: Uluslararası Hrant Dink Vakfı.
- Fairclough, N. & Graham, P. (2003). “Eleştirel söylem çözümlemecisi olarak Marx: Eleştirel yöntemin yaratılışı ve küresel sermayenin eleştirisi ile bağıntısı”, B. Çoban ve Z. Özarslan (Ed.), *Söylem ve ideoloji: Mitoloji, din, ideoloji* içinde İstanbul: Su.
- Foucault, M. (1993). *Michel Foucault ders özetleri 1970-1982*. Selahattin Hilav (Çev.), İstanbul: Yapı Kredi.
- Foucault, M. (2005). *Özne ve iktidar*. Işık Ergüden ve Osman Akınbay (Çev.), İstanbul: Ayrıntı.
- Gürler, C. (2010). Nefret suçları ve iş hayatı. *Ankara Barosu Dergisi*, (1). 259-274.
- Jadna Bosno Suverena, <https://www.youtube.com/watch?v=D-mzBqmJE34>, (Erişim Tarihi: 12.12.2019.)
- Karan, U. (2007). Türk hukukunda ayrımcılık yasağı ve Türk Ceza Kanunu'nun 122. maddesinin uygulanabilirliği, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 20(73), 146-173.
- Kocaman, A. (2009). *Söylem üzerine*, (3. baskı), Ankara: ODTÜ.
- Laurance, B. (1975). *L'Analyse de contenu*, Paris: Edition PUF.
- Pingu Plays Serbia Strong Aka Remove Kebab, <https://www.youtube.com/watch?v=ygnGubmDEZw>, Erişim Tarihi: 12.12.2019.
- Removing Kebab in Battlefield, https://www.youtube.com/watch?v=nkAZe7_XD-4, (Erişim Tarihi: 12.12.2019).
- Sırp Milliyetçi Milislerinin Marşı: Serbia Strong Şarkısı, <https://www.youtube.com/watch?v=0tUUe7Y29To>, (Erişim Tarihi: 12.12.2019).
- Sözen, E. (1999). *Söylem, belirsizlik, mübadele, bilgi/güç ve refleksivite*. İstanbul: Paradigma.
- Şahin, M. Bosna ve cihadın efsane birliği kara kuğular (Crni Labudovi), <https://www.islamianaliz.com/m/3622/bosna-ve-cihadin-efsane-birligi-kara-kugular-crni-labudovi>, (Erişim Tarihi: 12.12.2019).
- Weber, A. (2009). *Nefret söylemi el kitabı*. Metin Çulhaoğlu (Çev.), Avrupa Konseyi. <http://www.tdk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 12.12.2019).